

" Waterkwaliteit en visbestand in de Eeklose Watergang anno 2026 "

1. Inleiding

De Eeklose Watergang in Oost-Vlaanderen betreft een onbevaarbare waterloop van tweede categorie en aandachtswaterloop (doch geen prioritaire waterloop) voor vismigratie in het bekken van de Brugse Polders. De Eeklose Watergang mondt in Sint-Laureins uit in het westelijke pand van het Leopoldkanaal. Het Leopoldkanaal wordt door een stuw in Sint-Laureins immers in een oostelijk en een westelijk pand opgedeeld. Dit westelijke pand watert af richting Zeebrugge waar het uitmondt in de Noordzee.

2. Waterkwaliteit

De waterkwaliteit in de Eeklose Watergang wordt opgevolgd door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

Binnen dit visonderzoek wordt dan ook deze data van VMM gebruikt om de waterkwaliteit te bespreken. Deze werd beschikbaar gesteld via het Geoloket Water (www.VMM.be (a)). Volgende meetpunten in het meetnet oppervlaktewater (OW) zijn gelegen op de Eeklose Watergang: 23000, 24050, 24000 en 24040. Enkel de eerste 2 meetpunten bevatten recente data en werden meegenomen in de analyse (Tabel 4).

Meetpunt OW 23000 bevindt zich tussen de monding en locatie 703. Meetpunt OW 24050 bevindt zich aan Aalstgoed nabij locatie 705. De overige punten werden verder buiten beschouwing gelaten omdat de meest recente data hier van respectievelijk 1994 en 2007 dateerde. Er was echter van geen enkel relevant meetpunt volledige (i.e. jaarrond) dataset waterkwaliteitsgegevens beschikbaar. Dit bemoeilijkt de toetsing aan de milieukwaliteitsnormen (Tabel 4) voor het type brakke polderwaterloop (Pb).

Bij OW23000 was er data uit maart, april, mei, juni, september en oktober 2020 beschikbaar en bij OW24050 gaat het om data uit de maanden januari tot en met augustus 2024. Om de totale concentraties fosfor en stikstof te beoordelen, wordt bijvoorbeeld gebruikgemaakt van het zomerhalfjaargemiddelde. Dit wordt berekend op basis van de metingen van april t.e.m. september. De data van september 2024 was echter nog niet beschikbaar en kon dus niet meegenomen worden in de berekening van deze toetsingswaarde.

Zie verder onder punt 3. hieronder: [Waterkwaliteitsonderzoek](#)

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: [Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#). De resultaten voor de Eeklose Watergang zijn hier te vinden onder de resultaten voor het Vlaamse waterlichaam Leopoldkanaal II (VL08_173). De Eeklose Watergang behoort tot het afstroomgebied van dit Vlaams waterlichaam.

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Dit is eveneens online raadpleegbaar: <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>. De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

3. Afvissingen

De meest recente afvissing van de Eeklose Watergang dateert van 2024. De visbestandsopname werd uitgevoerd in opdracht van de Dienst Integraal Waterbeleid van de Provincie Oost-Vlaanderen en de Slependammpolders.

Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) onderzocht op 5 juni 2024 de visstand op de Eeklose Watergang te Eeklo en Sint-Laureins.[zie: Zoeter Vanpoucke M. & Boets P. (2024). Visstandsonderzoek van de Eeklose Watergang – 2024. Onderzoek in opdracht van de Dienst integraal waterbeleid van de provincie Oost-Vlaanderen en Slependammpolders. 16p.].

Het onderzoek werd op 5 juni 2024 uitgevoerd op 4 locaties op de Eeklose Watergang (O8330) te Sint Laureins en Eeklo, Oost-Vlaanderen.

Locaties 702 en 703 bevinden zich in Sint-Laureins, terwijl de locaties 704 en 705 zich in Eeklo bevinden. Tabel 1 geeft een overzicht van de bemonsterde locaties. De coördinaten van de locaties komen overeen met het meest stroomopwaartse punt van het afgeviste traject. Eén onderzoekslocatie, namelijk locatie 705, werd specifiek gekozen omdat hier in 2004 al eens een visstandsonderzoek gebeurde door het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO).

Locatie 703 aan de Comercaatsweg bevindt zich zo'n 800m stroomopwaarts van waar de Eeklose Watergang uitmondt in het Leopoldkanaal. De waterloop kent hier een zandbodem en lisdodde, riet en sterrekroos groeien hier weelderig.

De volgende locaties liggen telkens verder stroomopwaarts. Locatie 702 bevindt zich zo'n 900m verderop net stroomop van de stuw aan de Caatsweg. Ten tijde van de afvissing lag de stuw plat en vormde deze dus geen migratieknelpunt. Er werd veel sterrekroos sp. en fonteinkruiden (o.a. gekroesd fonteinkruid) waargenomen alsook een lozing van huishoudelijk afvalwater. Circa 3.5km verder stroomop werd aan locatie 704 afgevist stroomop van de stuw aan de kruising van Maroyendam en Mekensweg. Tot slot bevindt locatie 705 zich nog eens circa 4.5km verderop waar de Eeklose Watergang kruist met Aalstgoed. Hier was de waterloop quasi dichtgegroeid met voornamelijk lisdodde. Bij locaties 702 en 703 waren de oevers voor een groot deel beschoeid, terwijl dit bij locaties 704 en 705 niet het geval was.

Visstandonderzoek

In totaal werden 28 vissen behorende tot 4 vissoorten (allen inheems) gevangen in de Eeklose Watergang die samen 1505.1g wogen (Tabel 2).

Het gaat om tiendoornige stekelbaars, paling, snoek en zeelt. Tiendoornige stekelbaars is de enige vissoort die op 2 locaties werd aangetroffen, namelijk locaties 704 en 705. Op basis van aantallen zijn tiendoornige stekelbaars (58%) en snoek (34%) de vaakst voorkomende soorten. Op locatie 704 werd het meeste vis gevangen: 15 tiendoornige stekelbaarzen, 10 juveniele snoeken en 1 zeelt.

Deze ene zeelt was een relatief groot exemplaar en omdat dit de enigste grote vis is die werd gevangen tijdens dit onderzoek, maakt deze ene zeelt 96% van de totale gevangen biomassa uit. Op locatie 702 werd geen enkele vis gevangen. Op locatie 703 werd een enkele paling gevangen en op locatie 705 een enkele tiendoornige stekelbaars. Op locatie 703 werd ook een larve van Trichoptera sp. waargenomen.

De Eeklose Watergang is met 4 verschillende vissoorten soortenarm. Bovendien werden zeer lage aantallen gevangen. Enkel aan locatie 704 werden meerdere individuen gevangen.

Tabel 2 geeft ook de minimale en maximale lengte aan die binnen een soort werd aangetroffen. Hierbij zien we dat er van snoek enkel juveniele exemplaren werden gevangen. De enige paling die werd gevangen is een juveniel en de enige zeelt is een groot volwassen individu. Van tiendoornige stekelbaars werden verschillende leeftijdsklassen gevangen.

Vergelijking met resultaten van voorgaande onderzoeken

Wanneer men de resultaten van 2024 van het visstandsonderzoek vergelijkt met de resultaten van voorgaande onderzoeken die INBO (*VIS.INBO.be*) uitvoerde op de Eeklose Watergang en op het Leopoldkanaal nabij de monding van de Eeklose Watergang, vallen een aantal zaken op (Tabel 3).

De enige locatie op de Eeklose Watergang waar de visstand in het verleden al onderzocht werd, is locatie 705 aan het Aalstgoed. INBO voerde daar in 2004 een elektrische afvissing uit en trof er enkel één driedoornige stekelbaars en één snoek (45.5cm lang) aan. In het onderzoek van 2024 werd op die locatie enkel één tiendoornige stekelbaars waargenomen. De waterloop was dicht begroeid met lisdodde en had relatief steile doch onbeschoeide oevers. Hoewel de dichte begroeiing het afvissen hier enigszins bemoeilijkte, is het onwaarschijnlijk dat hierdoor veel vissen gemist werden. Verder was er tot voor voorliggend onderzoek geen kennis over het visbestand in de Eeklose Watergang.

Er is wel data beschikbaar over het visbestand in het Leopoldkanaal in de zone waar de Eeklose Watergang uitmondt (*VIS.INBO.be*, Tabel 3). Daaruit is af te leiden dat de soortendiversiteit in die zone van het Leopoldkanaal in de voorbije 25 jaar is toegenomen en dat er nu 12 vissoorten voorkomen. Men kan er dus vanuit gaan dat deze 12 vissoorten zich aanbieden aan de monding van de Eeklose Watergang om de waterloop op te trekken. Hieronder bevinden zich 9 soorten die vooralsnog niet werden aangetroffen op de Eeklose Watergang: baars, bittervoorn, blankvoorn, brasem, karper, kolblei, pos, rietvoorn en snoekbaars.

Het is voor deze soorten echter quasi onmogelijk om de Eeklose Watergang op te trekken omdat de verbinding met het Leopoldkanaal een groot migratieknelpunt is. In stroomopwaartse richting zouden vissen eerst een klein verval (enkele cm) moeten overbruggen om dan circa 6 m stroomop te zwemmen over een bodemplaat terwijl de waterkolom slechts enkele cm bedraagt. De vis die hierin slaagt moet vervolgens een verval van circa 15cm overwinnen waar bovendien een luchtgordijn aanwezig is. Als dit lukt zou de vis terecht komen in de lange tunnel onder de dijk door waarin zich aan stroomafwaartse zijde nog eens twee relatief kleine drempels bevinden. Hoewel deze laatste twee kleine drempeltjes op zichzelf geen groot probleem vormen bij een gemiddelde waterstand, maakt de opeenvolging van knelpunten die eraan vooraf gaan vismigratie van het Leopoldkanaal naar

de Eeklose Watergang zo goed als onmogelijk. Dit knelpunt werd door het PCM dan ook ingegeven in het Geoloket vismigratie dat VMM recent ontwikkelde.

De Eeklose Watergang is een aandachtswaterloop voor het opheffen van migratieknelpunten. Het verzekeren van vrije vismigratie aan de monding, zou de vispopulatie in de waterloop ten goede komen. Zo zouden de soorten die in het Leopoldkanaal voorkomen immers de kans krijgen om ook de Eeklose Watergang op te trekken. Een versterking van de inheemse soortendiverse visgemeenschap leidt daarenboven tot een verhoogde weerbaarheid van het ecosysteem tegen uitheemse invasieve soorten. De interspecifieke competitie verhoogt immers waardoor exoten zich moeilijker kunnen vestigen (o.a. Verhelst *et al.*, 2016).

Waterkwaliteitsonderzoek

Naast fysieke migratieknelpunten kan ook een ondermaatse waterkwaliteit een fysicochemisch knelpunt vormen en het vissen onmogelijk maken om een bepaalde zone in te nemen of te doorkruisen. Tijdens het visonderzoek (juni 2024) werd ter hoogte van locatie 702 een lozing van huishoudelijk afvalwater vastgesteld op de Eeklose Watergang. Op het zoneringsplan (VMM.be (b)) staat deze zone in Sint-Laureins aangeduid als “collectief te optimaliseren buitengebied” wat inhoudt dat de gemeente Sint-Laureins er op termijn riolering zal voorzien. Het betreft cluster 126 390 met prioriteit 5.

Ook verder stroomop zijn nog heel wat clusters “collectief te optimaliseren buitengebied” die echter nog geen prioriteitsklasse werden toegekend. In de gebiedsgerichte prioritering voor oppervlaktewater werd het hele gebied waarin de Eeklose Watergang loopt dan ook ingekleurd als klasse 6: er wordt nog geen goede ecologische toestand (GET) geambieerd en er is nog geen timing vooropgesteld wanneer dit doel wel geambieerd zal worden. Meer stroomaf, ter hoogte van locatie 703 is het buitengebied grotendeels collectief geoptimaliseerd, maar zijn er ook nog clusters “collectief te optimaliseren buitengebied” (prioriteit 10). Er lijken op dit moment dus nog verschillende huishoudens en landbouwbedrijven afvalwater te lozen in de Eeklose Watergang.

Het waterkwaliteitsonderzoek (Tabel 4) op basis van de gegevens ingezameld door VMM (www.VMM.be (a)) geeft aan dat de waterkwaliteit in de Eeklose Watergang nog enige ruimte laat voor verbetering. Gehaltes nitraat en totaal fosfor liggen boven de toegestane norm, de minimumvereisten voor opgeloste zuurstof worden niet behaald en de chemische zuurstofvraag ligt ver boven de norm. Voor het visbestand is voornamelijk het niet-behalen van de norm voor opgeloste zuurstof een risicofactor. Elimineren van de resterende (rechtstreekse) lozingen van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater in de Eeklose Watergang kan de waterkwaliteit verbeteren. Daarnaast lijkt er ook een impact door de vele landbouwpercelen die rond de Eeklose Watergang liggen. De timing van de verhoogde concentraties nitraat lijken dit te bevestigen (hoogste waarde gemeten in maart, kort na de start van de periode waarin mest mag uitgereden worden).

Dat de waterkwaliteit in het gebied nog niet optimaal is en er nog heel wat rechtstreekse lozingen van afvalwater zijn, benadrukt verder de nood aan vrije vismigratie. Nu kunnen vissen immers “gevangen” geraken in een bepaald pand van de waterloop waarin de waterkwaliteit tijdelijk onvoldoende is. Bijvoorbeeld wanneer tijdens een droge periode de doorstroming quasi stil valt, maar de afvalwaterlozingen wel blijven.

Zoals eerder beschreven is het ook bij andere calamiteiten noodzakelijk om voldoende uitwijkmogelijkheden te hebben. De aanwezige stuwen beperken deze uitwijkmogelijkheden drastisch.

De werking van de geplande experimentele vispassage dient dan ook goed opgevolgd te worden zodat een goede werking al dan niet bewezen kan worden. Indien zou blijken dat het systeem dat men nu wil implementeren niet degelijk werkt als vispassage, heeft het immers geen nut om deze op meerdere plaatsen toe te passen. Indien het systeem de functie wel goed invult, kan het verder uitgerold worden naar andere stuwen. Op dit moment heersen er echter nog twijfels over de effectiviteit in het veld. Het PCM kan dit onderzoek desgewenst uitvoeren in opdracht van de polder of de Dienst integraal waterbeleid.

4. Screening Eeklose Watergang

De Eeklose Watergang is één van de betere waterlopen binnen het bekken naar waterkwaliteit toe. Macrofyten en macro-invertebraten scoren goed en er zijn ook waterplanten op de kleiige bodem aanwezig. Het visbestand is er echter nog fel ondermaats en het is niet meteen duidelijk wat de bepalende factoren hiervoor zijn. Het bekkensecretariaat zal gebiedsgericht onderzoek met de betrokken instanties faciliteren (actie 7B_K_0037). Gezien dit geen prioritair gebied is, kan er nog geen timing vooropgesteld worden. Het onderzoek naar ondergedoken waterplanten in stromende waterlopen dat in 2022 door de Provincie Oost-Vlaanderen is opgestart in samenwerking met UGent en het Proefcentrum voor Sierteelt (PCS), wordt afgewacht.

In juni 2024 werd het visbestand door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek in opdracht van de provincie onderzocht. Het rapport biedt al wat meer inzicht in welke knelpunten een goed visbestand hypothekeren. Het onderzoek toont een lage soortendiversiteit met 4 vissoorten in de Eeklose Watergang. Het gaat om tiendoornige stekelbaars, paling, snoek en 1 zeelt. Met slechts 28 gevangen vissen is er ook sprake van een lage visdensiteit. In het meest stroomafwaartse traject dat gespaard blijft van droogval en waar ook veel ondergedoken waterplanten (sterrekroos en fonteinkruiden) voorkomen, werden de meeste vissen gevangen.

Het visbestand van het Leopoldkanaal is in de voorbije 25 jaar toegenomen en er komen nu 12 vissoorten voor. Men kan er dus vanuit gaan dat veel van deze vissoorten zich aanbieden aan de monding van de Eeklose Watergang om de waterloop op te trekken. Helaas is dit onmogelijk omdat de verbinding een groot vismigratieknelpunt is. De Eeklose Watergang is een aandachtswaterloop voor het opheffen van migratieknelpunten. Het verzekeren van vrije vismigratie aan de monding, zou de vispopulatie in de waterloop ten goede komen.

Daarnaast vormt de waterkwaliteit toch ook nog een limiterende factor. Knelpuntparameters zijn opgeloste zuurstof en totaal fosfor voornamelijk te linken aan de nog ongezuiverde huishoudelijke lozingen.

[Zie: Bekken Brugse Polders. Wateruitvoeringsprogramma 2025 – Bekkenbestuur 12 juni 2025 – Integraal Waterbeleid]

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2026

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 64 van 9 oktober 2025 } .

TABEL 1

Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties op de Eeklose Watergang te Eeklo en Sint-Laureins waar een traject werd afgevisit met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72). De coördinaten horen toe aan het meest stroomopwaartse punt van het afgevisite traject. De gegeven locatienummers komen overeen met deze in de visdatabase van provincie Oost-Vlaanderen. Dit wordt op kaart weergegeven in Figuur 1.

Locatie	Straat	Gemeente	X	Y	Beviste afstand
702	Caatsweg	Sint-Laureins	91684.49	214317.7	90 m
703	Comercaatsweg	Sint-Laureins	92142.78	215037.9	90 m
704	Maroyendam X Mekensweg	Eeklo	91796.45	211489	100 m
705	Aalstgoed	Eeklo	95950.97	211597.9	50 m

TABEL 4

Tabel 4: Toetsing van de meest recente volledige waterkwaliteitsgegevens (data van 2020 voor OW23000 en van 2024 (t.e.m. augustus) voor OW 24050) aan de milieukwaliteitsnormen (MKN) van het type brakke polderwaterloop (Pb). Waarden aangeduid in vet voldoen niet aan de MKN. "[]"= concentratie, "verz."= verzadiging, "chem"= chemische, "gem."= gemiddelde. "N.B."= Niet bepaald. Meetpunt OW 23000 bevindt zich tussen de monding en locatie 703. Meetpunt OW 24050 bevindt zich aan Aalstgoed nabij locatie 705.

Milieukwaliteitsnorm B VI R 21 mei 2010					
Parameter	Eenheid	Toetswijze	MKN	23000 (2020)	24050 (2024)
temperatuur	°C	Maximum	25	19.3	18.8
opgeloste zuurstof []	mg/l	10-percentiel	6	3.99	2.27
opgeloste zuurstof verz.	%	Maximum	120	102.8	61.4
CZV (chem. zuurstofvraag)	mg/l	90-percentiel	30	74.2	N.B.
elektrische geleidbaarheid	µS/cm	90-percentiel	15000	1474.8	652.00
Chloride	mg/l	90-percentiel	300-10000	307	N.B.
Sulfaat	mg/l	Gemiddelde	2250	65.75	N.B.
zuurtegraad (pH)		Min. - Max.	7.0 - 9.0	7.32 - 7.72	7.23 - 8.28
Kjeldahl-stikstof	mg N/l	90-percentiel	6	2.402	N.B.
nitraat	mg N/l	90-percentiel	5.65	6.2	7.9
totaal stikstof	mg N/l	Zomerhalf-jaargem.	2.5	2.24	N.B.
totaal fosfor	mg P/l	Zomerhalf-jaargem.	0.14	1.22	N.B.
orthofosfaat	mg P/l	Gemiddelde	0.14	N.B.	0.14
zwevende stof	mg/l	90-percentiel	50	8.7	N.B.

TABEL 2

Tabel 2: Effectieve vangst per soort per traject. Uitgedrukt in aantallen (n) en gewicht (g) per 100 m. (-) = Niet van toepassing. Zie ook Figuur 6. De laatste kolom geeft de minimum en maximumlengte weer die bij die soort werd waargenomen in de Eeklose Watergang.

Soort	Loc. 702		Loc. 703		Loc. 704		Loc. 705		Lengte	
	n	g	n	g	n	g	n	g	min.	max.
10-doomige stekelbaars	(-)	(-)	(-)	(-)	15.0	4.5	2.0	(-)	1.3	3.8
Paling	(-)	(-)	1.11	27.22			(-)	(-)		23.7
Snoek	(-)	(-)	(-)	(-)	10.0	36.1	(-)	(-)	6.4	9.1
Zeelt	(-)	(-)	(-)	(-)	1.0	1440.0	(-)	(-)		41.0

CIW

Bekken van de Brugse Polders

Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde <ul style="list-style-type: none">KarakteriseringDoelstellingenDruk en impactanalyseBeoordelingKwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_213	EKLOSE WATERGANG	Eeklo, Kaprijke, Sint-Laureins
--	----------	------------------	--------------------------------

TABEL 3

Tabel 3: Historische vangstgegevens van elektrisch afvissen door INBO op de Eeklose Watergang en elektrisch en fuikvissen door INBO op het Leopoldkanaal. Enkel aan het Aalstgoed werd in het verleden al eens gevist op de Eeklose Watergang. Deze locatie is nu in de databank van provincie Oost-Vlaanderen bekend als locatie 705. De data van locatie 705 uit 2024, aangeduid met een asterisk (*), zijn de data die in voorliggend visonderzoek werden ingezameld door het PCM. Ook de data uit afvissingen van INBO op het Leopoldkanaal nabij de monding van de Eeklose Watergang worden weergegeven in de tabel. De Data werd geraadpleegd via VIS.INBO.be. Alle vangstgegevens worden weergegeven in effectief gevangen aantallen en niet in CPUE. Data van INBO is een combinatie van fuikvangsten en elektrische afvissingen.

Soort	Loc. 705 95901/211593		Leopoldkanaal 91426/215426			Leopoldkanaal 91459/215441
	2004	2024*	1997	2003	2022	1997
3-DS	1	(-)	6	(-)	(-)	(-)
10-DS	(-)	1	(-)	(-)	(-)	(-)
baars	(-)	(-)	19	40	152	(-)
bittervoorn	(-)	(-)	(-)	(-)	1	(-)
blankvoorn	(-)	(-)	103	56	151	6
brasem	(-)	(-)	1	4	5	3
karper	(-)	(-)	(-)	(-)	2	(-)
kolblei	(-)	(-)	10	1	114	45
paling	(-)	(-)	4	5	5	18
pos	(-)	(-)	2	110	5	7
rietvoorn	(-)	(-)	1	(-)	21	2
snoek	1	(-)	4	(-)	3	(-)
snoekbaars	(-)	(-)	(-)	2	1	(-)
zeelt	(-)	(-)	(-)	(-)	2	(-)